it for that of his later namesake, whose denomination appears in various forms and in only one manuscript is given as Gillitanus.¹⁷ If he came from Gillium, he wrote at a date earlier than the Arab invasion, and it would not be easy to show how his cycle travelled into western Europe. If on the other hand, as I have suggested, he belonged to Squillace, the transmission of his manuscript would be readily intelligible.

REGINALD L. POOLE.

Cardinal Ottoboni and the Monastery of Stratford Langthorne

WHEN Ottoboni, cardinal deacon of St. Adrian, was in England as legate from 1265 to 1268, he exercised his power of visiting exempt monasteries and Orders.¹ But he met with resistance from the Abbot and Convent of Stratford Langthorne, an important Cistercian monastery in Essex, a few miles from London. They refused to admit two Franciscans who were sent by Ottoboni to visit them,² and appealed to Clement IV, in virtue of papal privileges which had been granted to the Cistercian Order. I have been unable to find any other reference to this dispute, so that it is impossible to discover if the abbot and convent finally submitted to the legate's visitation. The series of documents concludes with a humble letter from the abbot to the cardinal on behalf of two monks who had evidently been punished by him, and forbidden to exercise their functions as priests. When Ottoboni was besieged in the Tower of London by the earl of Gloucester in 1267 he was released by Henry III, who brought him to the monastery of Stratford. Peace was made there with the barons on 6 June 1267.³

The proceedings printed below are found in MS. 499, ff. 257v-261, in the Lambeth Palace library; it is a quarto of 345 folios, written in a minute and much contracted hand, probably in the early years of the fourteenth century. The contents are miscellaneous, and include several works of St. Augustine.⁴ From f. 252 onwards there are records and proceedings relating to Cistercian monasteries, forms, letters, and charters, e.g. letters from Robert Grossetete, bishop of Lincoln, to the papal curia,

¹⁷ MS. 298 of St. Remi at Rheims, according to Janna, *Hist. Cycli Dionysiani* (Wittenberg, 1718), p. 51.

¹ e.g. Westminster (Cotton MS., Faustina A. iii, f. 210), and the Order of Sempringham (Douce MS. 136, f. 88, Bodleian Library).

² Clement IV gave Ottoboni the power of compelling any of the friars to undertake any commission for him: *Bullarium Franciscanum*, ed. J. H. Sbaralea, iii. 9, no. 12.

³ *Annales Monastici*, ed. Luard, ii. 105; iv. 201, 202, 205.

⁴ See Todd, *Catalogue of MSS. in the Library of Lambeth Palace*, p. 64.

the reissue of Magna Carta in 1217, and the Charter of the Forest. No dated document appears to be later than 1274.

Some charters concern the Cistercian monastery of L. in the diocese of Coventry and Lichfield, which I have identified with Stanlaw in Cheshire, often described in charters as *Locus benedictus de Stanlawe*.⁵ The monks of Stanlaw were transferred to Whalley in 1296, and as the word Whalley is written inside the cover of MS. 499 there can be little doubt that it was formerly in the library of that monastery. Stanlaw was probably founded by monks from Combermere,⁶ which, like Stratford Langthorne, was among the English houses of the Order of Savigny;⁷ they were united to Cîteaux in 1147, but were reckoned as daughter houses of Savigny. This connexion explains how a record of proceedings concerning Stratford Langthorne comes to be found in a manuscript at Whalley. ROSE GRAHAM.

Lambeth
MS. 499,
fo. 252.
f. 257

DE ADVENTU O. LEGATI IN ANGLIAM ET DE QUIBUSDAM CASIBUS,
PROCESSIBUS, ET LITTERIS IPSUM ET ALIOS TANGENTIBUS.

De adventu O. legati in Angliam anno M^o-CC^o-LXV.⁸

Memorandum quod anno domini M^o-CC^o-LXV⁹ venit Othobonus apostolice sedis legatus in Angliam deferens secum litteras Clementis pape qui sedit ante Gregorium decimum¹⁰ in hec uerba:—Clemens episcopus seruus seruorum dei dilecto filio Othobono sancti Adriani diacono cardinali apostolice sedis legato salutem et apostolicam benedictionem. Cum te ad partes Anglie et commisso inibi ac in regno Scocie Wallie et Hybernie plene legacionis officio pro urgente et arduo negotio destinemus, quia in desideriiis nostris grauiter ut commissum tibi negotium amotis impedimentis quibuscumque felicem consequatur effectum, priuandi quoslibet religiosos cuiuscumque ordinis, qui super hiis que spectant ad tue legacionis officium et aliis tibi commissis a te moniti plenarie tibi parere contempserint, omnibus indulgentiis et priuilegiis eis ab apostolica sede concessis, discrecioni tue plenam concedimus auctoritate presencium facultatem. Datum Perusii iij nonis Maii pontificatus nostri anno primo.

f. 258.

Clemens episcopus *et cetera*, sicut audiuius, nonnullis religionis tue legacionis scilicet Cluniacensium et aliorum ordinum a sede apostolica sit indultum quod legati eiusdem sedis eos absque speciali mandato sedis eiusdem faciente plenam et expressam de indulto huiusmodi mencionem

⁵ The charters on ff. 262, 263 are printed in the *Coucher Book of Whalley*, ed. Hulton (Chetham Society), ii. 425, 426.

⁶ *Ibid.* l. iv.

⁷ *Ibid.* viii. 669, 675.

⁸ MS. M^o-CC^o-LXX. Cardinal Ottoboni arrived in England on 29 October 1265, and left this country on 28 July 1268: *Annales Monastici*, iv. 219.

⁹ *Ibid.*

¹⁰ The scribe almost invariably indicates numerals by puzzling signs, which I have deciphered through his use of them in numbering the titles of the chapters of the Books of the Decretals on ff. 252^v, 253. I have since found them reproduced with their Roman equivalents in Matthew Paris's *Chronica maiora*, v. 285, where it is said that they were brought to England by John of Basingstoke, who had studied at Athens.

nequeant visitare, nos volentes quod aliqui a tua visitacione pretextu indulti huiusmodi se tueri non valeant, discrecioni tue vt tales quouis indulto huiusmodi sedis apostolice non obstante uisitare ualeas tibi auctoritate presencium concedimus facultatem. Datum Perusii *vt supra*.

Aliud procuratorium.

Clemens episcopus *et cetera*.¹¹ Cum prosperum regni Anglie statum plenis desideriis affectantes te de cuius industria et circumspeccione confidimus ad idem regnum commisso tibi tam inibi quam in quibusdam aliis partibus plene legacionis officio de fratrum nostrorum consilio pro reformatione status eiusdem regni duximus destinandum. Vt autem in commisso tibi huiusmodi officio deo propicio uel propiciante ualeas prosperari, exercendi libere per te uel per alium uel alios censuram ecclesiasticam in venerabiles patres archiepiscopos nostros et episcopos; ac in cathedralium et aliarum ecclesiarum domorum et monasteriorum tam exemptorum quam non exemptorum prelatos et clericos conuentus et capitula, necnon comites barones et nobiles potestates rectores balliuos consilia communia vniversitates et populos locorum cuiuslibet legacionis tue, et quascumque personas ecclesiasticas et seculares publicas et priuatas cuiuscumque ordinis condicionis seu dignitatis existant et terras eorum eiusdem legacionis tue cum uideris expedire, non obstantibus aliquibus priuilegiis uel indulgenciis quibuscumque personis locis seu ordinibus sub quauis uerborum forma, ab apostolica sede concessis de quibus quorumque tenoribus plenam et expressam ac de uerbo ad uerbum oporteat in nostris litteris fieri mencionem; et eciam concedendis¹² per que id quomodolibet valeat impediri, discrecioni tue liberam concedimus auctoritate presencium facultatem. Datum *et cetera*.

Primum mandatum legati.

Othobonus miseracione diuina sancti Adriani diaconus cardinalis apostolice sedis legatus de Stratford' de Bermondseye de Merton' abbatibus prioribus et conuentibus Cisterciensis Cluniacensis et sancti Augustini ordinum Londoniensis Wintoniensis et Cantuariensis dyocesium salutem in salutis auctore. Cum ex iniuncti nobis officii debito nos oporteat ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum statui et saluti prospicere, expedit ut que per nos ipsos circa hoc implere non possumus aliis uiris discretis committamus. Qua propter super vos et ecclesias uestras summum in Christo gerentes affectum et omnia in uobis agi recte et spiritualiter et temporaliter affectantes religiosos et prouidos uiros fratrem Henricum de Wodestok' et consocium ordinis fratrum minorum conuentus Londonie latores presencium duximus destinando, uobis et ecclesiis uestris vice nostra impensuros visitacionis officium, eciam ea que circa vos inuenerint fideliter nobis relatuos, vt in bonis et bene placitis deo cum graciaram actione gaudere possimus; et si qua minus conueniencia uel honesta fuerint illis correccionis debite remedium apponamus. Quocirca vniuersitatem uestram monemus rogamus et hortamur in domino uobis in uirtute obediencie qua fungimur auctoritate mandantes quatinus

¹¹ Printed in *Registres de Clément IV*, ed. E. Jordan, p. 14, no. 4.

¹² MS. concedenda.

prefatos fratres benigne recipientes et condigne tractantes eisdem circa ea que pertinent ad commissæ sibi visitacionis officium obediatis humiliter et efficaciter intendatis. Alioquin sententias quas tulerint in rebelles ratas habebimus et faciemus auctore Deo inuolabiliter observari. Datum Londonie ij kal. Marcii pontificatus domini Clementis papa iiij anno ij.¹³

Littere visitoris.

Reuerendo religionis uiro domino abbati dei gracia sancte Marie de Stratford' priorique ac ceteris fratribus vniuersis Henricus de Wodestok' de ordine fratrum minorum conuentus Londonie utriusque honoris in Christo salutem et continuam sospitatem. Ex nouo ac speciali precepto domini legati hac quinta feria mihi iniuncto vobis denuncio quod oportebit me ad vos accedere et auctoritate domini pape personas uestras et que circa uos geruntur et aguntur visitare. Tamen procuram uobis inducias aduentus mei usque ad feriam quartam ante dominicam in ramis palmarum. In cuius rei testimonium ex precepto eiusdem domini legati sigillum meum presentibus apposui. Datum Londonie feria quinta post dominicam qua cantatur *Letare Ierusalem* anno gracia M^o-CC^o. sexagesimo quinto.¹⁴

Memorandum.

l. 258^v.

Anno autem domini M^o-CC^o. sexagesimo quinto ¹⁵ feria quarta ante dominicam in ramis palmarum venit quidam nuncius domini episcopi Londoniensis uel eius officialis nuncians cuidam monacho de Stratford' in ecclesia sancti Pauli Londonie quod eadem die uenturi essent duo fratres minores ad domum suam de Stratford', missi a domino legato ut eos uisitarent. Qui uidelicet fratres uenientes ad dictam domum de S. eodem die sero obuiauerunt domino abbati extra abbaciam. Volentes autem ei causam aduentus sui demonstrare, et etiam auctoritatem quam a domino legato habuerunt, respondit abbas se non posse tunc illis intendere, rogauitque eos intrare in abbaciam locuturi cum priore et monachis quousque ipse rediret. Quibus ingressis et a monachis dicte domus honeste receptis scita etiam causa aduentus eorum benigne illis respondentes dicebant se huiusmodi visitacionem admittere non posse nec etiam debere aliquo modo maxime autem in absentia abbatis sui. Nolentibus uero illis in abbacia hospitari sed in uilla miserunt illis monachi cibo et potui necessaria, dicentes se cum illis in crastino colloquium habituros. Mane autem facto perrexerunt ad eos ostendentes eis privilegia sua quare huiusmodi visitacionem admittere non debebant, petentes etiam ab eis sibi dare inducias quousque saltem cum abbate suo colloquium habere possent. Illi autem dare nolentibus miserunt statim ante faciem suam duos monachos cum privilegiis suis ad dominum legatum. Ipsi enim dicebant se eorum sequi uestigia quamciculus possent. Quo cum peruenerint dicti monachi et ibidem usque ad horam prandii morarentur nec predicti fratres ad eos uenerunt, nec ingressum ad dominum legatum habere potuerunt, sicque domi imperfecto negotio redierunt. Feriaque autem tertia sequenti ueniens ad dictam domum de Stratford' predicti domini episcopi Londoniensis officialis in propria persona, talique accepto a domino legato mandato,

¹³ MS. iiij.

¹⁴ MS. septuagesimo.

¹⁵ MS. septuagesimo.

citauit peremptorie videlicet dominum abbatem, priorem, cellarium et consilium domus quod comparerent in crastino coram domino legato cum omnibus priuilegiis suis et indulgentiis presens negocium contingentibus audituri quid aduersum eos esset propositurus. Comparuerunt iuxta tenorem citacionis et lectis quidem priuilegiis suis respondebat ille ea nihil valere nec eius potestatem infirmari per ea in hac parte; inponens etiam eis quod predictos fratres minores ad se missos non benigne sed aspere et inhumaniter et in obprobriosa uerba prorumpentes suscipientes eos affecerunt, quod in consciencia eorum non est nec aliquis eorum vnus talia uerba proferre posse scire potest. Sicque factum est ut inducias ab eodem inpetrare non possent quousque super hac re commune ordinis sui consilium haberent, nec eadem die alterius rei gratiam consequi, set cum tali repulsa recesserunt. Statimque feria quinta sequente scripsit illis frater ille qui super eos talem a domino legato receperat potestatem, videlicet frater Henricus de Wodestok' quod ex speciali precepto domini legati iterum ueniret ad eos uisitandi gracia videlicet tali die prefigens eis diem. Interim autem dum hec agerentur miserunt dicti monachi de Stratford' quosdam amicos suos ad dominam reginam supplicantes eidem ut interpellare dignaretur pro eis. Que statim sui gracia nuncios suos misit ad dominum legatum mandans ei quod pro amore suo cessaret ab inquietacionibus eorum in hac parte. Nec regine acquieuit legatus. Que tamen a precibus sic cessare nolens, mandauit alios nuncios ad eundem, ut in propria persona ueniret ad se locuturus secum; quem cum multis precibus pro ista causa pulsaret regina exaudiri non potuit. Accesserunt etiam ad eum plures nobiles Anglie pro ista causa quorum primi erant dominus P. Basset¹⁶ et dominus R. Waleranus,¹⁷ supplicantes eidem pro illis et etiam allegantes, quorum non sunt exauditi preces, nec allegaciones allocate. Iterum autem uenerunt predictus frater et socius die quem prefixerant sero ad portas dicte abbacie quibus dicte domus monachi ingressum denegauerunt mandantes eisdem quod mane illis responderent. Illis autem reuertentibus ad hospiciu'm suum in villa miserunt monachi quod eisdem ad potum nocte illa necessarium fuit, mane autem facto perrexerunt ad eos. Qui cum eis exponerent causam aduentus sui statim monachi in prima fronte in scriptis appellauerunt, mittentes etiam eadem hora procuratores suos Londoniam qui etiam coram domino legato eandem appellacionem fecerunt. Quibus iterum ille precepit quod prior et seniores domus comparerent coram eo vigilia Pasche cum priuilegiis aliis si forte plura haberent. Quod etiam factum est. Eadem siquidem die post missam suam in capella eius conspectui se presentantes minus honeste eos a se repelli fecit. Iterum autem cum intraret cameram suam steterunt ibidem petentes audienciam eius. Quo a conspectu suo repellens ut prius, precepit eis audienciam cuiusdam magistri petere qui tunc presens in curia non erat. Cui etiam scripsit sub hiis uerbis.

Epistola ad commissarium.

O. miseratione diuina *et cetera* discreto uiro magistro G. de sancto Petro canonico Londonie salutem in salutis auctore. Cum ex officii nostri

¹⁶ Cf. *Dictionary of National Biography*, s.v. Sir Philip Basset.

¹⁷ *Ibid.*, s.v. Robert Walerand.

f. 259.

debito super statum et reformationem ecclesiarum quantum ad honorem dei et animarum salutem spectat secundum datam nobis a deo gratiam intendentes religiosum virum fratrem H. de Wodestok' de ordine fratrum minorum ad monasterium beate Marie de Stratford' Cisterciensis ordinis Londoniensis diocesis misissemus, ut ibi circa quedam que in ipso monasterio a regularis honestatis semita declinare ad audienciam nostram peruenerat diligenter inquireret et que inueniret corrigenda corrigeret nisi talia essent que ad nos merito perferri deberent. Abbas et monachi dicti monasterii non benigne sed aspere et inhumaniter recipientes et in obprobriosa uerba temere prorumpentes, se a nobis seu de mandato nostro visitari non posse dixerunt et contra hoc se munitos apostolice sedis priuilegiis allegauerunt. Prefatus frater missus a nobis eis deferens certum diem prefixit eisdem¹⁸ quo se coram nobis cum iuribus et defensionibus suis presentarent. Cum igitur prefati monasterii abbas et conuentus termino sibi prefixo qui in hodiernum diem incidat minime comparuerunt coram nobis, nosque contra ipsos tanquam contra contumaces procedere possemus iuste benignius tamen et micus religionis intuitu agere cum eis cupientes, nec tamen tantum scelus silencio preterire ualentes, discrecioni tue qua fungimur auctoritate mandamus quatinus sine more dispendio ad monasterium prefatum personaliter accedens dictis abbati et conuentui peremptorie terminum prefigas vt tali die cum omnibus priuilegiis indulgentiis et iuribus suis presens negocium contingentibus per se uel per procuratorem suum ydoneum compareant coram nobis ex parte nostra prefato abbati necnon et priori nihilominus iniungendo vt dicta die et *cetera* personaliter compareant, visuri et audituri que sibi duxerimus proponenda. Denuncies eciam eisdem quod nisi citacioni tue paruerint, nos contra ipsos prout secundum iusticiam expedire uidebimus uel uiderimus. Datum Londonie xiv kal. Aprilis pontificatus domini Clementis pape iij anno ij.¹⁹

Item memorandum quod hec facta sunt anno domini M^oCC^oLXV^{mo}²⁰ et quod dicti monasterii procurator apud dominum legatum nullam gratiam inueniens statim lecta sollempniter eius procuracione in conspectu et audiencia multorum clericorum uidelicet et laicorum appellauit vt prius sic.

Appellacio.

Cum ego frater A. de B. commonachus et procurator religiosorum virorum abbatis et conuentus monasterii beate Marie de Stratford' Cisterciensis ordinis Londoniensis diocesis coram vobis sancto patre domino Othobono sancti Adriani diacono cardinali apostolice sedis legato alias proposuerim, me probaturum optulerim et a vobis appellauerim in forma que sequitur; coram vobis sancto patre domino O. et *cetera* propono eciam ego frater A. de B. monachus monasterii de Stratford' Cisterciensis ordinis Londoniensis diocesis procurator abbatis et conuentus eiusdem monasterii procuratorio nomine pro eisdem abbate et conuentu. Quia cum a sede apostolica abbati Cistercii eiusque coabbatibus et conuentibus sit concessum vt a nullo nisi a patribus abbatibus seu eiusdem ordinis monachis a dictis patribus abbatibus super hoc deputatis visitari uel corripi

¹⁸ MS. eisdem.¹⁹ MS. iijj.²⁰ MS. M^oCC^oLXX^{mo}.

naleant,²¹ sitque concessio memorata per statutum sedis eiusdem nihilominus roborata, quod me offero nomine et vice dictorum abbatis et conuentus pro loco et tempore coram iudice competenti legitime probaturum, vos pie pater volentes in prefato monasterio per vos uel alium uel per alios uisitacionis et correccionis officium exercere, salua in omnibus et per omnia uestre sancte paternitatis reuerencia, dico quod hoc facere non potestis, nec de iure debetis ex officio legacionis generaliter vobis commisse. Sane licet eadem auctoritate sit decretum irritum et inane si contra concessionem supradictam aut statutum memoratum a quoquam fuerit presumptum, sitque decretum quod si alique sentencie in abbates et conuentus²² supradictos occasione huiusmodi fuerint prolate, nullum robur optineant firmitatis; sit etiam concessum eisdem a sede apostolica memorata ne aliquis legatus sedis eiusdem sine speciali mandato dicte sedis in eosdem abbatem et conuentum predictos aut in eorundem monasteriis aliquas excommunicationis suspensionis uel interdicti sententias contra ea que ipsis a dicta sede indulta sunt promulget.²³ Tamen ego procurator prefatus metuens ne si vos sancte pater per vos uel alium uel alios uisitacionis officium in preiudicium concessionis prefate et statuti supradicti exercere velitis in monasterio supradicto etiam contingeret abbatem et conuentum supradictos vos uel alium seu alios uestro nomine ad hoc non admittere, ne propterea aliquam seu aliquas interdicti suspensionis aut excommunicationis sententiam seu sententias in prefatum abbatem seu aliquem vel aliquos de dicto conuentu uel in ipsum conuentum aut in monasterium prefatum, de facto per vos uel per alium uel per alios proferatis uel proferri mandetis, nomine et vice supradictorum abbatis et conuentus sanctam sedem apostolicam in hiis scriptis appello et appellaciones instantanter peto, supponens supradictos abbatem et conuentum necnon et eorum monasterium et ecclesiam et statum ipsorum ac etiam concessionem prefatam et statutum memoratum et alia priuilegia eisdem et aliis de eorum ordine a sede apostolica concessa protectioni et defensionis sedis apostolice memorate. Item ne aliter uel alio modo abbatem et conuentum predictos uel eorum monasterium aut ecclesiam grauatis, seu contra priuilegia eisdem a sede apostolica indulta aliquid per vos uel alium seu alios attemptetis, sedem apostolicam nomine et vice dictorum abbatis et conuentus in hiis scriptis appello et appellaciones instantanter peto. Et cum vos, sancte pater, post hoc preceperitis quod prior et, officiales supradicti monasterii uestro se conspectui certa die presentarent ostensuri concessionem statutum et priuilegia sedis apostolice, de quibus in superioribus habetur et fit mencio et sic comparuerint, et de hiis uestre sancte paternitati inde fecerint plenam fidem, appellaciones f. 259^v. supradictas alias uel alia vice interpositas a vobis procuratoris nomine pro abbate et conuentu supradictis innouo, et iterum ut prius propono et appello coram vobis sancto patre domino O. sancti Adriani diacono et cetera ut supra. Item ne aliter uel alio modo abbatem et conuentum predictos et cetera ut superius notatum est.

²¹ *Regula, Constitutiones, et Priuilegia Ordinis Cisterciensis*, ed. Henriquez, p. 64, no. xx; p. 68, no. xxxi.

²² MS. conuentos.

²³ *Regula, Constitutiones, et Priuilegia Ordinis Cisterciensis*, p. 59, no. xi; p. 73, no. xxxvii.

Liberaciones.

Item memorandum quod iste legatus inhibuit ubi uisitauit, scilicet in nigro ordine, fieri liberaciones secularibus²⁴ que solebant concedi in hac forma. Vniuersis sancte matris ecclesie *et cetera* frater P. dictus uel vocatus prior de tali loco et eiusdem domus conuentus salutem in domino sempiternam. Noveritis nos vnanimi assensu et pari uoluntate dedisse concessisse et hac presenti carta nostra confirmasse tali, scilicet aliqua persona nominata, solo caritatis intuitu cum vno garcione et vno equo in domo nostra sustentamentum suum et honestum hospicium cum sufficienti focali in suo perpetuo uel quoad uixerit uel ad suam vitam, uidelicet tot panes in die uel in ebdomada sibi de pane conuentuali et tot lagenas uel galones ceruisie conuentualis, et diebus qui comedunt carnes tot fercula competencia quorum duorum generum uidelicet vnum de carne salsa seu sallita et aliud de insulsa uel tot bacones per annum et tot carcosia uel corpora bouum et tot multones, et diebus quadragesimalibus et quibus comeduntur pisces tot fercula piscium competencia et que ipse duxerit acceptare; et nihilominus diebus piscium quibus potest lacteus cibus uel oua comedere rationabilem quantitatem casei et butiri uel tot petras per annum; et ad seruientem suum de pane grossiori et ceruisia seruientium tantum uel sic vni puerorum qui sunt in stabulo prioris; et ad equum suum fenum et prebendam sicut palefrido prioris uel tantum, et in estiuo tempore quando equi herbam comedunt herbagium competenter et sufficienter inueniemus; habendum et percipiendum in domo nostra omni tempore uite sue sine contradiccione cuiuscumque. Ista autem omnia eidem N. in suo perpetuo contra omnes fideliter warrantizabimus et solo caritatis intuitu persoluemus. Si uero alibi morari uoluit nihilominus predictam liberacionem per nuncium suum quemcumque mittere uoluerit percipiet; et utrum uoluerit semel in ebdomada pro tota septimana percipere uel cotidie sicut conuentus, in sua uoluntate esset. Et ut hec * nostra donacio *et cetera* pro nobis et successoribus nostris huic scripto sigillum nostrum apposuiamus. Ista autem plenarie faciemus sub pena decem solidorum operi maioris ecclesie de N. soluendorum quocienscumque aliquod horum omisimus uel in liberacione tardauerimus, hiis testibus *et cetera*.

Item aliter. Noueritis nos solo caritatis intuitu concessisse tali omni tempore uite sue ad sustentamentum suum illud et illud a nobis annuatim ad tales terminos ibi aliquo loco nominato percipiendum, uidelicet ad illum terminum hoc et ad illum illud. Si autem aliquo tempore ei propter precipuam sollempnitatem uel manifestam corporis sui infirmitatem ei uberius uel curialius prouisum uel ministratum fuerit, non poterit hoc in consuetudinem trahere uel a nobis hoc exigere uel extorquere *et cetera*.

Vel Noueritis nos teneri tali in tanto a nobis solo caritatis intuitu concesso et percipiendo in tali loco quousque eidem de competenti ecclesiastico beneficio quod quidem ipse duxerit acceptandum prouiderimus uel per nos prouisum fuerit *et cetera*.

Item. Noueritis nos teneri domino N. de Lee militi pro auxilio et seruicio suo nobis et hominibus nostris in illis duobus comitatibus ubique et sine ficcione cum tamen premunitus fuerit de negotio impendendo in

²⁴ This was forbidden in the Constitutions of Ottoboni in 1268: Wilkins, *Concilia*, ii, p. 17, cap. xlvi.

tantum persoluendum eidem et ab eo uel speciali attornato suo ad hoc deputato et directo percipiendum ad illas nundinas annuatim quousque circulus ²⁵ octo annorum plene compleatur. Ad quod faciendum obligamus nos et domum nostram districtioni et coercioni illius balliui concedentes quod possit nos per bona nostra in balliua sua existencia de die in diem compellere quousque dicto domino N. competenter satisfecerimus. Et si testes idoneos habere potuerimus ad probandum quod ipse seruicium suum uel auxilium a nobis uel nostris postulatum denegauerit licebit nobis dictum redditum eciam ante terminum ab eo uel ei subtrahere uel retinere. In cuius rei testimonium vel ad maiorem securitatem huic scripto *et cetera*.

Procuratorium ad mutuum contrahendum mutuum ²⁵ quasi in eum terminum.

Vniuersis *et cetera* abbas de Stratford' Cisterciensis ordinis Londoniensis diocesis et eiusdem loci humilis conuentus in domino salutem eternam. Mittimus dilectos nostros in Christo filios fratres A. et B. priorem et cellarium domus nostre latores presencium ad nundinas sancti Botulphi, (*Vel* noveritis quod nos constituimus, facimus et ordinamus illum et illum commonachos nostros) speciales procuratores et attornatos nostros ad mutuum contrahendum cum quocumque fidei seu cum quibuscumque fidelibus de C. libris argenti ad prouisiones necessarias domus nostre faciendas et procurandas cum ad presens nos grauia et exquisita ad hoc faciendum urgeant negocia. Obligamus eciam nos et domum nostram et omnia bona nostra mobilia et immobilia ecclesiastica et mundana ubi- f. 260. cumque seu quibuscumque locis existencia creditori nostro seu creditoribus nostris quibuscumque aput quem uel aput quos gratiam negocii huiusmodi expediendi inuenerint, scilicet a quo uel a quibus pecuniam prenominatam mutuo acceperint, ad omnem illam pecuniam fideliter et sine ulteriori retencione dilacione uel dolo persoluenda die et loco seu diebus et locis inter eosdem procuratores uidelicet nostros predictos et creditorem nostrum seu creditores nostros si plures fuerint constitutis ratam stabilem et gratam habituri conuencionem quamcumque uel qualemcumque prenominati procuratores nostri cum quocumque creditore uel cum quibuscumque creditoribus in scriptis confecerint. In cuius rei testimonium presentes litteras sigillo nostro maiori et communi signatas ad omnimodam securitatem per predictos procuratores et atornatos nostros creditori nostro uel creditoribus nostris transmittimus patenter. Valete in domino semper. Datum *et cetera*.

Nota quod in procuratoriis nunquam bene ponitur preteritum tempus uel preteritum plusquam perfectum, verbi gracia, Noueritis quod nos constituimus fecimus et cetera, uel Noueritis nos constituuisse et cetera, propter disputationes que tunc insurgunt inter causidicos uel legistas.

Aliud genus.

Item aliud ad mutuum contrahendum. In omnibus causis et negociis nos domum uel ecclesiam nostram maxime ad instantes nundinas sancti Botulphi qualitercumque tangentibus dilectos. filios et commonachos nostros *et cetera* constituimus facimus et ordinamus, dando eisdem plenam potestatem agendi defendendi excipiendi replicandi appellandi tot saccos bone lane per decem [annos] de rebus nostris ubique ex parte

²⁵ MS. in his.

²⁵ MS. repeats mutuum.

nostra pre manibus disponendi vendendi et pecuniam pro dicte lane uenditione pre manibus percipiendi ecclesias nostras de A. et de B. per decem annos ponendas ad firmam sub quacumque conuencione nobis uiderint expedire; domum nostrum et omnia nostra quibuscumque et sub quacumque forma uerborum uel quocumque modo nobis uiderint expedire obligandi, ac eciam omnia alia faciendi et dicendi quecumque nos si presentes essemus facere possemus aut dicere, et quecumque ueri et legitimi procuratores facere poterunt aut debebunt. In cuius rei testimonium *et cetera*. Valet *et cetera*. Datum *et cetera*.

*Obligacio.*²⁷

Vniuersis *et cetera* [abbas] de Stratford' et eiusdem domus conuentus Cisterciensis ordinis Londoniensis diocesis *et cetera*. Noueritis vniuersitas uestra nos teneri et hoc scripto obligatos esse A. filio B. ciui de Londonia in viginti libras sterlingorum bone integre et legalis monete legaliter numeratorum quas ab eodem in magnis necessitatibus et pro grauibus et arduis negociis que nos tunc urgebant monasterii nostri et vtilitatibus ecclesie domus nostre utiliter expediendis dominica quarta post pascha anno domini M^o *et cetera* aput Londoniam mutuo accepimus. De cuius pecunie solutione eidem uel atornato suo specialiter ad hoc deputato et nobis hoc scriptum deferenti siue restituenti tali die anno proximo venturo absque omni dolo fraude uel ulteriori²⁸ retencione uel diuturniori dilacione plenarie integre et fideliter aput dictam civitatem de L. satisfaciemus sub pena decem solidorum tali archidiacono uel tali iudici uel balliuo uel operi talis ecclesie soluendorum. Si nos quod absit in dicte pecunie solutione contigerit dictis die locoque defecisse uel si in parte uel in toto defecerimus vel quam quidem pecuniam eidem persoluemus *et cetera ut supra* vel si solutionem tardauerimus uel pacacionem distulerimus. Et ad hec omnia legitime sicut supradictum est facienda obligamus nos et omnia bona nostra ecclesiastica et mundana iurisdictioni potestati cohercioni et districcioni vel subicimus nos *et cetera* talis archidiaconi uel talis balliui qui pro tempore fuerit; concedendo uel concedentes quod possit nos per predictam penam uel qualitercumque noluerit de die in diem uel incessanter compellere et distringere quousque dicto A. de dicte pecunie solutione competenter ut dictum est satisfecerimus. Expensas autem, si quas miserit aut fecerit, expectando pacacionem suam ultra statutum diem eidem uel atornato suo allocabimus et refundemus. Renunciamus eciam in premissis uel renunciantes *et cetera* omni excepcioni cauillationi regie prohibitioni omnibus litteris seu priuilegiis seu indulgenciis inpetratis et inpetrandis et omni iuris auxilio uel remedio canonici et ciuilis, quod uel que in hac parte nobis prodesse et sibi obesse posset uel possent. In cuius rei robur et testimonium eciam ut eundem securum redderemus hoc scriptum sigillo nostro communi signatas eidem litteras fecimus fieri patentes. Valet *et cetera*. Datum.

Vel Noueritis nos recepisse et habuisse aput Londoniam in pecunia

²⁷ In 1266 the Abbot of Stratford borrowed money from London Jews: *Cal. of Pat. Rolls, 1259-66*, p. 566; *ibid.* 1266-72, p. 496. At the request of his mother, Queen Eleanor, Edward I acquitted the Abbot and convent of Stratford of usuries on all debts due to the Jews, saving to the Jews their principal debts: cf. *Cal. of Close Rolls, 1272-9*, p. 140.

²⁸ MS. *ulteriora*.

numerata tali die illius anni ab illo et illo mercatore soluentibus tam pro se quam pro illo et illo sociis suis ciuibus et mercatoribus Florentinis, uel Florentibus, tot libras sub tanta pecunia eisdem soluendis tali anno et f. 260^r. tali die si ob regiam inhibitionem aut acta de lane nostre uel decimarum de tali loco uendicione conuencio in suo statu et robore stare et permanere non potuerit. Si autem supradicta conuencio regali inhibitione non obstante nec inpediente firmiter usque ad statutum tempus in antedicta conuencione et stabiliter perseuerauerit et durauerit, predictae tot libre dictis mercatoribus in pacacione sua pro dicta lana seu pro dictis decimis a nobis sine condicione allocabuntur. Ad quod fideliter faciendum obligamus et subicimus nos et omnia bona nostra ubicumque existencia dictis mercatoribus; concedentes quod possint nos secundum leges et consuetudines mercatorum ad nundinas sancti Botulphi distringi facere uel distringere si eisdem ut dictum est dictam pecuniam si tamen soluenda fuerit fideliter non persoluerimus, vel si allocanda fuerit, eam non allocauerimus. In cuius rei testimonium *et cetera*. Valet *et cetera*. Datum *et cetera*.

Vel Noueritis nos anno domini *et cetera* tali die mutuo recepiisse ab tali tantam pecuniam, de qua pecunia uel de cuius pecunie solucone vel quamquidem pecuniam *et cetera* pro nobis et successoribus nostris apposuimus. Et hec est forma probabilis et usualis multum faciendi obligationes uel in dacione obligacionum.

Peticio consilii.

Magne discrecionis viro et amico suo specialissimo et confidentissimo magistro N. rectori ecclesie de N. sui semper deuoti fratres R. dictus abbas de Stratford' et eiusdem loci humilis conuentus salutem, et sic transire per tempora ut non amittat eterna. Licet per uestram prudentiam et mirificam sapienciam quedam negocia nostra grauia expedita sint et ad effectum debitum deducta et mancipata, tamen adhuc restant expedienda vobis²⁹ feliciter et ad domini beneplacitum grauiora. Vndique enim aduersarii et inimici nostri consurgentes vallo persecucionum et placitorum nos circumdederunt, ita quod continua nobis foris inest pugna et innumeri intus manent timores. Ecce enim ille antiquus aduersarius noster videlicet ille magnas qui nos per tale placitum inquietare et uexare per modum accionis uel in curia domini regis solebat de nouo prius occultas resumpsit uires, et illud breue quod olim expirauerat per mortem predecessoris sui iam leuauit et resuscitauit vtique quo dicior eo forcior ad nocendum. Omnes enim hiis diebus diligunt munera³⁰ *et cetera*. Insuper et ille dominus legatus nos adhuc fatigare non cessat immo eciam libertates et indulgencias ordini nostro concessas et hucusque in ordine usitatas et approbatas stipatus utique consilio et instigacione multorum prelatorum secum existencium pro viribus nititur adnilare inpugnare et infirmare. Ob quam rem tali die ab eo ad sanctam sedem Romanam appellauimus in forma iuris. Et propter hoc et alia multa que nimis esset longum enarrare et per singula enumerare, in presenciarum in tam arto positi sumus quod necessitate legem non habente compellimur uel com-

²⁹ MS. vñ.

³⁰ Isaiah i. 23. The MS. has *in misericordiu*, the scribe having apparently misread *mun'a* as *in mia*.

puli[mur] amicos nostros vniuersos et singulos omnes ad consilium nostrum-que ubicumque existentes conuocare, uestram discrecionem *et cetera*.

Vel Quum inter nos et talem nuper, uel de nouo, noua lis seu contencio orta est que sine magnorum consilio et discrecione finem debitum sortiri non potest, unde et ad eam sine uestro consilio et dispositione manum apponere non audemus, pro qua quidem lite hac instanti die iouis apud Cestr' coram domino archidiacono comparere debemus, nescientes adhuc quid ipse agere uel proponere intenderit, nec habemus ad presens alicuius alterius tutum et securum consilium cui nos contra dicti aduersarii nostri insidias et maliciam, qui pro viribus nos exheredare disponit et intendit, committamus, discrecioni uestre attente supplicamus et deuote quatinus omni occasione remota ceteris interim pretermisissis, licet nobis graue sit et sumptuosum quod bene nouimus sic commodum et honorem nostrum diligitis hac instanti die Lune super dicto negocio tractaturi, et nobis super hoc consilii uestri et auxilii impensuri beneficium; ad nos uel ad domum nostram personaliter accedatis, uel nobis presenciam uestram exhibere seu presentare uelit; ut per uestrum consilium et per uestram prudenciam dicti aduersarii nostri maliciam, qui nos uexare non cessat, caucius euitare possimus. Tantum igitur si placet faciatis ne domus nostra contra priuilegiorum nostrorum indulgencias in aliquo casuram paciatur uel ad aliquam deiicionem seu apporiationem, quod ad vestre discrecionis lesionem cederet quod absit, cum et vos ita cum ipso sitis ut nos tamen non deseratis deueniat, uel aliquod dampnum sustineat in presenti.

Vel Quum in necessitatis articulo solebant amici speciales et discreciores requiri, in quorum discrecione uel audacia maior pendet fiducia, ad vos tanquam ad vnicum et singulare in hac parte refugium necessitate ducti recurrimus, rogantes attentius quatinus super magnis et arduis negociis libertates ecclesie nostre tangentibus tractaturi tali die ad nos *et cetera*.

Vel Noueritis nos a quibusdam parochianis nostris uel parochianorum nostrorum inplacitari de quibusdam decimis que forsitan dari non consueuerunt quas nos uolenter asportauimus; pro quo placito ad prosequendum querelam nostram ibi tali die coram tali comparere debemus. Propterea vos rogamus uel quapropter uel ob quam rem *et cetera*. Tantum igitur pro nobis in absentia capitis uel prelati nostri si placet faciatis quod ipse qui nuper uersus Londoniam iter arripuit cum aduenerit preter certam et debitam conduccionem et mercedem merito vobis teneatur ad grates uel graciaram acciones et ad obsequia.

Dispensacio.

Viro reuerentissimo summi pontificis vicario domino O. miseratione diuina sancti Adriani diacono cardinali apostolice sedis legato suus si placet filius deuotus frater N. dictus abbas de Stratford' Cisterciensis ordinis Londoniensis diocesis utriusque honoris in Christo salutem et pedum oscula beatorum. Firmiter credimus et confitemur quod in aduentu uestro ad regnum Anglie uisitauerit nos oriens ex alto. Qui uenistis utique ad consolandum pusillanimes et medendum contritis corde ac pauperibus euangelizandum. Hinc est pater reuerende quod latores presencium fratres A. et B. commonachos nostros vestre destinamus

clemencie, deprecantes et excusantes in domino quatinus si dispensacionis locus est in casibus eorum scilicet casus in transcriptis vobis inspiciendis non notarii manu sed nostra scriptis et sub sigillo nostro vestre paternitati transmissis cum eisdem si placet dispensare uelitis. Verum quidem et fidele testimonium perhibentes eisdem dicimus in veritate quod satis contristantur super errore suo uitam honestam cum conuentu fratrum suorum ducentes et pacificam, sed ut eo feruencius sub disciplina regulari militare ualeant quo propinquius diuinis fuerint coniuncti petiuerint pro deo ab altaris ministerio diucius non separari. Huius autem rei causa beneuolencie uestre complementum assiduus exoramus anxietatibus clamoribusque humilibus humiliter supplicantes quatinus super afflictos pia gestantes viscera prouida consideracione condescendatis, casibus horum fratrum nostrorum si aliqua indulgencia possint in gradu sacerdotali diuinum officium exequi et exercere. Periculosum enim eis esset ad dominum papam Rome existentem transalpinare et per tot galaxias incedere deficientibus expensis ob nimiam paupertatem. Mandatum uero beneplaciti uestri expectamus languentes filiorum nostrorum egritudine, sed Salomone dicente quia legatus fidelis sanitas,³¹ non desperamus sauciati, si uobis placuerit uestra consueta benignitas³² que ubique puplice circumdatur et priuatim dolorem nostrum temporare et mitigare. Conseruet altissimus incolumitatem uestram ecclesie sue per tempora longa. Datum *et cetera*.

Memoranda of Hugo de Assendelff and others

IN the library of Corpus Christi College, Oxford (MS. 462, A. 5. 20) is a copy of the Utrecht missal printed in Paris by John Higman for Wolfgang Hopyl, 30 November 1497. Being on vellum the book is suited for the preservation of family records; and for this purpose it was used by a member of the family of Assendelff, or Assendelft, which took its name from a village and estates lying about ten miles to the NE. of Haarlem. On the verso of f. 1 before the title a name is inscribed, with marks of possession; but subsequently, when the book passed, perhaps by presentation, to Master Hugo de Assendelff, the first owner's name was effectually erased, and all that can now be read is that he was 'wonende toe Delft'. The calendar prefixed to the missal is full of manuscript notes in various hands, which can without difficulty be identified. They chronicle a few public events; but, as is natural, are concerned mostly with the family, recording births, marriages, and deaths of its members.

Master Hugo was born on 3 November 1467. As a boy he saw the enthronement of Maximilian at Haarlem in March 1478; and was present when his great-uncle, Hugo, founder of the Cistercian house at Heemstede, died in February 1483. In 1487 he was M.A. at Louvain, and ten years later became Licentiate

³¹ Proverbs xiii. 17.

³² MS. benigna.